

ХОДЖИАКБАР ШАЙХОВ

НЕПОЗНАТИТЕ В ЧЕРНО

Превод от руски: Александра Каназирска, 1982

chitanka.info

Цяла нощ по палатките ни плющеше проливен дъжд. Дебелият брезент се просмука почти целият и постоянно някому във врата се стичаше студена струйка вода. Но ако в палатката не беше особено уютно, какво да кажем за навън! Вятърът виеше като гладен вълк, пращаха клоните на дърветата, от скалите един след друг се сриваха големи късове.

Проливният дъжд утихна чак на разсъмване.

Анвар-ака, нашият командир, се огледа, въздъхна и даде заповед да продължим похода.

След два часа вече крачехме по брега на Куксай. Под краката ни почти нямаше кал — Куксай е обкръжена от гранитни скали, затова се движехме доста бързо.

Трябаше само да стигнем до върха Четиридесет девойки най-късно след две денонощия и тогава напълно влизахме в графика.

Но когато пристигнахме до висящия мост, прехвърлен през Куксай, почувствувахме се доста зле, макар преди това често да бяхме използвали мястото за прехвърляне.

Сега мостът беше в ужасно състояние. Беше почернял, изкривен, на места прогнил. Стар-прастар мост. А долу в дълбокото дефиле се пенеха и плискаха светлите води на Куксай, сякаш се мъчеха да оправдаят името си — „Синята река“.

— Внимание, другари! — каза Анвар-ака. — По моста ще преминем един по един. Пръв да тръгне Уткам.

На друг не знам, но на Анвар-ака имах доверие. Беше опитен алпинист и щом е решил, че мостът ще издържи, значи така и ще бъде.

И мостът издържа. Но през цялото време, докато се движех по него, той силно се люлееше и скърцаше като разсъхната лулка.

След мен вървеше Мухаррам — дребничка, добре сложена девойка. Тя беше лека и мостът като че се успокои.

Но когато по него тръгна Рустам — розовобузест юначага, сърцето ми силно затупка. Ето, Рустам стигна средата на моста, премина „мъртвата точка“, ето, вече е съвсем близо до нашия бряг... И в този миг се разнесе глух, зловещ звук, сякаш някой удари по перилата му с огромен топор.

И веднага чухме вика на Анвар-ака:

— Дръж се за телта!

Рустам впи двете си ръце в стоманената жица, която беше опъната под моста, и мостът, сякаш дочакал подходящата минута, със скрибуцане се разполови. Разделен на две, той висеше над страшната дълбочина на пролома, готов буквально всеки миг да рухне долу. Стоманената жица увисна и Рустам, волю-неволю, отново се отпусна върху неустойчивия под. Освен нас никой не можеше да му се притече на помощ.

Като бързо размотавах въжето, завързах го за опората на моста, а края подхвърлих на Рустам. Той пое въжето с дясната си ръка, после направи няколко витки около китката си и внимателно се пусна от жицата. Тя веднага се издигна високо над главата му.

Ние с Мухаррам с всички сили опънахме въжето към себе си. Но това не беше толкова просто: Рустам тежеше не по-малко от деветдесет килограма, а да ни помогне, като се отблъсне от пода, не можеше. Мостът веднага би рухнал.

— Не бързайте! — крещеше от другия бряг Анвар-ака. — Опитайте се да отстъпите по-далеч от разцепването.

В мига, когато ни се стори, че Рустам вече е спасен, внезапно се случи нещо непредвидено. Опората на моста, за която се държеше нашето въже, изпраща и се строши като клечка. Половината мост полетя в Куксай, блъскайки се о скали и издатини.

На отсрещния бряг закрещяха от ужас. Въжето в ръцете ми за миг се отпусна, но в следващата секунда усетих рязко силно опъване. Рустам увисна над пропастта. Не, аз не бих могъл да го удържа — тежах много по-малко от него. Ако не беше Мухаррам, ние заедно с Рустам да сме полетели след моста, защото въжето беше намотано на моята ръка. Но Мухаррам, отчаяно пищейки, се впи в колана ми. Това именно ни спаси.

Все пак какво ни оставаше да сторим? Всичките ни сили отиваха да удържим Рустам над пропастта. Да го изтеглим не бихме могли. Да очакваме помощ — също. Дълго ли ще успеем да издържим това напрежение? Не, ние нямаше да отпуснем въжето, но положението беше отчайващо.

Пред очите ми вече плуваха разноцветни кръгове. И неочеквано точно пред себе си видях огромен човек в черно, със закопчан дрогоре халат и мъхеста черна шапка, нахлупена до очите му. „Навярно имам вече халюцинации“ — промъкна се в съзнанието ми. И внезапно

усетих, че въжето в ръцете ми отслабна. Черният човек го бе издърпал и без най-малко усилие измъкна Рустам от пропастта. После със същата лекота привдигна приятеля ни от земята, разтърси го няколко пъти и го изправи на крака до нас.

Но Рустам, загубил почти всички сили, бавно се свлече надолу и вероятно би паднал, ако човекът с лекота не го беше подхванал.

Всичко това стана за секунди.

Ние с Мухаррам, вцепенени от изумление, не се сещахме да се отдръпнем от пропастта.

Гласът на Анвар-ака ни накара да се окопитим:

— Благодарим ви, другарю! Кажете ни името си, за да знаем кому дължим тази благодарност!

Но черният мъж не пророни и дума. Държейки Рустам върху протегнатите си ръце, той се отправи към планинския хълм, в подножието на който се бе прикътала мъничка полуразрушена къщурка. Чак сега забелязахме тази постройка.

Въпреки мълчанието на непознатия Анвар-ака видимо се развесели. Той ни извика, че следващият мост е на десет километра нагоре по течението и отрядът ще пристигне при нас след обхода. Да сме го чакали в къщичката, в която живее нашият спасител. След три и половина часа пак ще бъдем заедно.

И момчетата бързо закрачиха по пътя.

Ние с Мухаррам се обърнахме и като с мъка придвижвахме треперещите си от доскорошното напрежение крака, закретахме след непознатия.

Къщурката и отдалеч не изглеждаше особено привлекателна, но отблизо явно беше съвсем непригодна за живееене. Двор нямаше, стените бяха полусрутени, прозорчето — мъничко като женска длан.

Освен това наоколо цареше неприятен, стипчив мирис.

Той стана още по-рязък, когато влязохме в здрачната стаичка, единственото помещение, където още би могъл да се укрие човек от лошото време. В ъгъла направо на пода беше постлано кече. Върху него лежаха стари одеяла и възглавници.

Непознатият внимателно отпусна върху тях Рустам, който постепенно идваše на себе си.

Освободен от товара си, непознатият се изправи в цял ръст (при това главата му се опря в тавана) и ни хвърли тежък, презрителен

поглед.

— Не бива да слизате в избата! Ясно ли ви е?! — това бяха първите думи, които чухме от него. Говореше със странен акцент. Нито една народност, населяваща Узбекистан, няма такъв акцент.

Ние недоумяващо се спогледнахме, но страниният домакин не сваляше очи от нас.

— Какви сте вие? — отново запита той. — Млади пътешественици? А какво е това „млади пътешественици“? Или може би вие също сте дошли в планината на лов за живи души?

От последната му фраза ни стана неприятно.

— Дойдохме в планината да покорим снежните върхове — отвърнах аз. — И моля ви, обяснете какво имахте предвид с това „живи души“?

Той нищо не ни обясни, само отново запита със същото презрение:

— Нима не сте и вие такива същества, какъвто беше стопанинът на тоя дом?

— Стопанинът на тия дом ли? Значи тук живее още някой? А къде е той?

— Отиде при други същества, за да ги лиши от живот — с гробовен глас отвърна непознатият. — Нима това не ви е известно?

Напълно разстроен, аз погледнах девойката. Къде бяхме попаднали ние? В лапите на убиец? В общество на луди? На гости у снежния човек?

Мухаррам трепереше като лист. Рустам, пребледнял, поклати глава.

Внезапно черният човек, крещейки от ужас, се хвана за главата, бързо приближи до прозорчето и погледна навън. Измърмори:

— Сега какво да правя? Нали не може да прескочи през пропастта. При кацането нарани крака си...

Естествено отначало ние нищо не разбрахме от думите му.

Все пак Мухаррам едва чуто запита:

— За кого говорите?

— За Антано, моя колега.

— Антано? Какво странно име...

— През такава пропаст не би могъл да прескочи и планински козел — рекох аз. — Това не е по силите на човек.

Той пак ни изгледа презрително.

— Не е по вашите сили.

— А по вашите?

— За нас това е среден прескок.

Сам не зная защо, но започнах да се успокоявам.

— Слушайте, може би ние бихме могли да ви помогнем с нещо?

Той намръщено ни изгледа от глава до пети.

— Вие — не. Впрочем не се мотайте в краката ми, това ще бъде най-голямата помощ. Мостът... Реката... Антано трябва всеки миг да се завърне. Аз трябва да бъда там.

Той се упъти към изметнатата врата и я отвори. Вече на прага извика:

— Да не сте помислили да слизате в избата! Мирувайте тук!

Вратата се затвори. Ние останахме сами.

— Убийте ме ако разбрах нещичко! — възклика Рустам.

— Антано — замислено проговори Мухаррам. — Италианско име... Или южноамериканско...

— Името може и да е италианско, но външността му е като на местен планинец.

— А акцентът?

— Акцентът наистина е необичаен.

— Може би принадлежи към някое неизвестно на науката племе?

— Снежен човек, а?

— Зарежете това! Откъде в наше време в Средна Азия неизвестни племена?

— А силата му, силата му каква е! Измъкна бедния Рустам като перушинка.

— Впрочем той защо ни забрани да се спуснем в избата?

— Това не е току тъй.

Приближих до прозорчето. Черният човек вече стоеше на брега на пропастта и се вглеждаше в далечината. Сякаш нямаше подходящ момент, за да узнаем нещо повечко за странния ни спасител и за тайнствената къщурка.

— Слушайте — казах с понижен глас. — Непременно трябва да надникнем в мазето. Нищо няма да пипаме, просто ще погледнем. Тук явно нещо не е наред. Мухаррам, застани пред прозореца. Щом се запъти към къщата, ще ни дадеш знак.

Девойката кимна с глава:

— Разбрано.

Към избата водеше вратата на задната стена на стаичката. Вместо резе беше сложена дебела дъска. Аз внимателно дръпнах дъската и бутнах вратата. Надолу водеха няколко стъпала. Там беше тъмно и влажно. Спуснах се долу, като си светех с джобното фенерче.

Нищо загадъчно и тайнствено. Стените бяха покрити със слой белезникава плесен. В ъгъла — купчинка въглища и клони от саксаул. В центъра имаше купчина слама. Прост селски инвентар, ръждясала покъщнина... И абсолютно нищо, което да осветли странното поведение на непознатия.

Впрочем може би нещо е скрито под сламата?

Взех клон саксаул и разбутах сламената купчина. Какво бе моето удивление, когато чух проточено тихо бръмчене.

Тогава разпръснах цялата слама. Бръмченето стана по-ясно и по-силно. Клонът се натъкна на някакъв предмет. Наведох се.

Пред мене лежеше малка черна кутия по размери и форма колкото дипломатическо куфарче. Бръмченето излизаше от него. Върху кутията бяха начертани някакви символи, напомнящи йероглифи. Те извикваха във въображението ми представата за система координати, скали и вектори.

Зад гърба си чух стъпки. Подскочих. Но нямаше повод да се плаша. В мазето слизаше Рустам.

— Намери ли нещо? — запита той и приближи.

— Намерих, но сам не разбирам какво.

— Че дай да го видим — той се наведе и прокара ръка по рисунките върху кутията.

С удивление забелязахме, че при това движение някои от тях сякаш се разместиха.

И веднага бръмченето прекъсна.

В този миг чухме изплашения вик на Мухаррам.

Зарязахме кутията и хукнахме нагоре.

Девойката стоеше пред прозорчето и цялата трепереше. Очите ѝ бяха разширени от ужас.

— Какво има? Какво се е случило? — нахвърлихме се ние с въпроси.

— То-о-зи чо-о-век... — с мъка промълви тя. — То-о-й... па-а-
дна — Нав-ярно... го за-ст-т-ре-ляха...

Погледнах през прозореца. Черният човек лежеше на брега, широко разперил ръце. Изкочих от стаята и светкавично се втурнах към него. След мене тичаше и Рустам.

Черният човек лежеше, притиснал гърди към земята, но лицето му... беше извърнато към небето. С други думи, някой бе обърнал главата му на 180 градуса. Каква сила трябваше да притежава за това!

И отново си спомних думите му за лова на живи души. Не беше ли станал и черният човек жертва на такъв лов?

— Какво да правим? — проговори Рустам.

— Нека най-напред го отнесем в къщата и да го огледаме. А там ще решим.

Вдигнахме пострадалия за краката и за мишниците и с голяма мъка го домъкнахме до къщурката. Положихме го върху одеялата. Поставихме го в същата поза: гърдите надолу. Той не помръдваше. Никъде не се виждаше нито кръв, нито рана.

— Мухаррам, а ти чу ли някакъв изстрел?

— Не-е... н-нищо не чух.

— И никой не се доближи до него?

— То-о-ой беше съ-съв-сем са-а-ам. Щом вие се спуснахте в избата, аз застанах до прозореца. А той... през цялото време ходеше край брега и гледаше към планината... И изведнъж падна, като покосен.

— М-м-м, да. Необяснимо. Изстрел няма, а пада като покосен. Никой не се е приближавал до него, а вижте, вратът му е извит по най-зверски начин.

— Защо зверски? Нито рани... нито увреждания...

— Почакайте! — внезапна възкликна Рустам. — Струва ми се, че започвам да проумявам нещичко.

Загледахме го с надежда.

— Спомнете си кога изкрещя Мухаррам. Именно в този миг, когато аз положих ръка върху кутията. Вярно, нали? Човекът е паднал в този миг. Причината за случилото се очевидно се крие в тази кутия.

Разсъжденията на Рустам бяха логични. Черният човек по някакъв начин зависеше от режима на работа на мъничкия апарат, скрит под купчината слама... Но... това означаваше, че и самият човек

беше... апарат. Робот, кибер, сложно електронно устройство... Само не и човек.

Какво? В планината, в безлюдна местност да се сблъскаме с машина, създадена по последната дума на техниката?

А може би... Може би ние самите, без да го знаем, сме попаднали на някакъв полигон, на изпитателен участък?

Аз отново внимателно започнах да разглеждам лицето на робота и отново ме обзе съмнение. Що за робот? Мургава кожа, загрубяла от слънцето и вятъра, къси, остри коси, гъсти черни вежди, бенка на дясната буза... Не! Никой на тая земя не би могъл толкова грижливо да копира човешки черти и да създаде от тях жива маска.

— Нека опитаме да донесем тук кутията — предложи Рустам.

Внезапно Мухаррам пак извика и протегна ръка към прозорчето.

— На отсещния бряг има черен човек!

Действително на другата страна на Куксай крачеше облечен в черно човек, като две капки вода приличащ на пострадалия. В ръката си държеше черна кутия. Ние забелязахме, че силно накуцваше с левия крак. Без съмнение това беше Антано.

И ето че той пристъпи към разрушения мост, после подскочи, размаха рязко ръце и скочи напред, отблъсквайки се от земята само с единия си крак.

Изкрещяхме и тримата, защото такъв скок беше равносител на самоубийство.

Но Антано не се преби.

Буквално прелетявайки във въздуха като птица, той леко преодоля четиридесетметровия процеп и благополучно се приземи на нашия бряг. После оправи нещо с ръка върху черната кутия и без да бърза, се упъти към къщурката.

На толкова чудеса се нагледахме тоя ден, че струва ми се, изгубихме способността да се удивляваме. Ето защо твърде спокойно се отнесохме към лекото изскърцване зад гърбовете ни.

Очевадно това е „очаквал“ нашият спасител. Той се привдигна от одеялата и сега оправи главата си в нормално положение. Вътре в тялото му се раздаде скърдане.

Щом се приведе в порядък, той ни подари свиреп поглед.

— Кой изключи апарата?

Ние мълчахме.

Той се приближи, сякаш се готвеше да се разправи с нас. Бедната Мухаррам! И защо тя мина втора по моста?

— Кой изключи aparата? — извиси глас черният човек... робот или човек, вече не знаех как да го назова.

Бях най-близо до него и отвърнах:

— Да речем, аз.

— Не, не! — внезапно пристъпи напред Рустам. — Това сторих аз. Разбирате ли, всичко беше чиста случайност. Нямахме лоши намерения...

— А, случайно, така ли? — ухили се роботът-човек. — Нямали били лоши намерения! — и с трепет в гласа възклика: — Вие не можете да живеете без убийства! Вие сте варвари! Искахте и нас да унищожите!

Сега вече и аз се разлютих:

— Защо ни е да ви убиваме? Ние не сме убийци! Ние сме обикновени хора, както и милиони други. А вие какви сте? Откъде сте се появили тук?

— Спуснахме се отгоре — отвърна той и прехапа устни.

В този миг вратата се отвори. На прага стоеше Антано. От колегата си той се отличаваше само по гъстите мустаци, някои детайли в дрехите и с накуцването.

Когато се видяха, те замряха, без да ни обръщат повече никакво внимание. Вероятно разговаряха по някакъв неизвестен за нас начин.

Накрая техният „разговор“ завърши и те още веднъж ни изгледаха презрително от глава до пети. После първият се спусна в мазето, взе кутията си и двамата излязоха от къщата и закрачиха към пропастта. Излишно е да казвам, че не ни удостоиха дори с кимване на глава.

Щом стигнаха пропастта, я прескочиха, без да се засилват, и се отправиха към планината. Скоро ги изгубихме от погледа си.

Не ни се щеше да останем в мрачната къщурка. Излязохме навън и започнахме да разсъждаваме върху случилото се.

Ами ако сме срещнали жители на друга планета? Е, да речем, не жители, а роботи, създадени и изпратени от разумни същества от друг свят? Какво невероятно има? Само че... Откъде е тази тяхна странна представа за човешката природа? Защо в отношението им към нас имаше толкова презрение, отвращение, недоверие?

С черните кутии всичко беше ясно: тези апарати очевидно излъчваха особен вид енергия, която осигуряваше жизнената дейност на пришълците. И когато Антано се приближи към къщичката, колегата му попадна в зоната на влияние на полето от апарата му, затова веднага „оживя“.

В този момент една странна фигура се появи зад огромния валун, който лежеше наблизо. Трябаше ни известно време, за да осъзнаем, че няма нищо особено в тази фигура. Просто по брега на Куксай, яхнал сиво муле, се движеше сивобрд старец. Той се упъти право към нас, подвикна на мулето и спря.

Поздравихме го. Не, нищо странно нямаше нито в стареца, нито в мулето. Старецът изглеждаше типичен планинец.

— Е, деца мои — с глух глас заговори той, — накъде сте се запътили?

Обяснихме му.

— М-м-м, да — сви устни той. — Така, така. В къщичката сега никой ли няма? Много добре. Смятайте, че ви е провървяло. Но ще бъде най-добре, ако се отдалечите оттук. — Наведен над нас, той заговори още по-тихо. — Стопанинът на тоя дом е груб, свиреп човек. Хора не обича и ето, живее сам. Прехранва се от бракониерство. Нито едно животно не остана наоколо от него. Не ви съветвам да го срещате: ще ви нарани душата. С една дума, щом забележите някъде черен халат, по-добре избиколете по друг път.

Като каза това, старецът побутна легко мулето си и продължи нататък.

Думите на стареца ни дадоха недостигащото звено във веригата на нашите разсъждения. Сега можехме да построим версията. И ето до какъв извод стигнахме:

Очевидно първият човек, който е попаднал в зрителното поле на пришълците от Космоса, е бил стопанинът на самотната къщурка. Те започнали скришом да го наблюдават.

И когато най-сетне събрали нужните им данни за външността, дрехите, жестовете, поведението и езика на срещнатия човек, чуждопланетяните са изготвили две обвивки, два своеобразни скафандря, които не се различават от човешкото тяло.

Но кой е надянал тия скафан드리? Роботи? Или все пак разумни същества? Струва ми се, че това завинаги ще остане тайна.

И тъй, приемайки човешки облик, посланиците на далечните светове са се заселили в къщичката на жестокия бракониер. Сега те по-добре са могли да изучат умственото и културното му равнище.

Уви! Случаят ги е свързал с едва ли не най-лошия от всички луде.

Но защо са се задоволили с наблюдения само върху един човек? Защо приписаха чертите на характера му на целия човешки род? Нали като посланици на високоразвита цивилизация те би трябвало ясно да разберат, че индивидуалностите са безбройно множество и всяка от тях притежава свои особености?

Обществото, към което принадлежаха черните непознати, съдейки по всичко, е достигнало такава фаза на развитие, когато самата мисъл да умъртвиш живо същество, та било то животно или дори растение, е нещо абсурдно, лишено от смисъл.

И затова са били поразени, узнавайки с какво се занимава ловецът. Това ги е направило внимателни. Когато ние случайно откряхме черната кутия, те са приписали на тази постъпка зли намерения... Така се е затворила веригата.

А би могло да се случи друго. Нали тези пришълци биха могли да срещнат човек с добро сърце, умен и чувствителен. Например като нашият Анвар-ака. Тогава всичко би протекло по-иначе. И за пръв път в историята на Земята биха се срещнали две цивилизации.

Но това не стана. Сега черните хора навсярно вече са в Космоса. Доказателства за тяхното пребиваване тук, на Земята, ние нямаме. Но ние ги видяхме, разговаряхме с тях.

И, кой знае, може би те пак ще се върнат на нашата планета? Ако биха се върнали... Ако...

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 41,42/1982 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.